

PREGLED PRESUDA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U ODNOSU NA CRNU GORU

Od aprila 2009, kada je Evropski sud za ljudska prava donio prvu presudu u odnosu na Crnu Goru, do septembra 2013. godine, taj sud je donio ukupno 16 presuda u odnosu na Crnu Goru.

U najvećem broju slučajeva (11) utvrđeno je kršenje prava na pravično suđenje (povreda čl. 6 EKLJP), od kojih u 8 slučajeva zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. U dva slučaja utvrđeno je kršenje prava na mirno uživanje imovine (čl. 1 Protokola 1 uz EKLJP), u dva slučaja povreda prava na slobodu izražavanja (čl. 10 EKLJP) i u jednom povreda prava na porodični i privatni život (čl. 8 EKLJP).

U čak 6 slučajeva (37,5%) utvrđeno je kršenje prava iz čl. 6, 8 i čl. 1 Protokola 1 zbog neizvršavanja pravosnažnih sudskih odluka.

Napomena: U tabeli je Evropska konvencija o ljudskim pravima predstavljena skraćenicom EKLJP.

Tabelarni prikaz presuda

	NAZIV	IZVOR	SADRŽAJ
1.	Bijelić protiv Crne Gore i Srbije	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-92484	U presudi od 28. aprila 2009, Evropski sud za ljudska prava je utvrdio kršenje prava na mirno uživanje imovine (čl. 1 Protokola 1 EKLJP) zbog dugotrajnog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude. Podnosiocima je dosuđeno 4500€ na ime pretrpljene nematerijalne štete i 700€ na ime troškova i izdataka.
2.	Garžičić protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-100500	U presudi od 21. septembra 2010, utvrđena je povreda prava na pristup sudu (čl. 6 st. 1 EKLJP), jer je Vrhovni sud neopravdano odbio da razmotri

			zahtjev za reviziju. Podnosiocu predstavke je dosuđeno 1500€ na ime nematerijalne štete.
3.	Mijušković protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-100492	U presudi od 21. septembra 2010, utvrđena je povreda prava na poštovanje privatnog i porodičnog života (čl. 8 EKLJP) zbog kašnjenja u izvršenju pravosnažne presude o starateljstvu, kao i propusta države da izvrši privremeni nalog o starateljstvu. Podnositeljki predstavke je dosuđen iznos od 10000€ na ime naknade nematerijalne štete.
4.	Živaljević protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-103765	U presudi od 8. marta 2011, utvrđena je povreda prava na suđenje u razumnom roku (čl. 6, stav 1 EKLJP) u postupku koji je počeo 1995. Dvojici podnosilaca predstavke dosuđen je iznos od po 1200€ na ime naknade nematerijalne štete.
5.	Šabanović protiv Crne Gore i Srbije	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-104977	U presudi od 31. maja 2011, utvrđena je povreda prava na slobodu izražavanja (čl. 10 EKLJP) u postupku u kojem je podnosilac predstavke pravosnažno osuđen zbog klevete. Sud je odbio zahtjev podnosioca predstavke za pravičnom naknadom.
6.	Koprivica protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-107541	U presudi od 22. novembra 2011, utvrđena je povreda prava na slobodu izražavanja (čl. 10 EKLJP), jer je domaći sud obavezao podnosioca predstavke da po osnovu naknade štete zbog klevete plati iznos od 5000€ i sudske troškove, koji je bio 25 puta veći od njegovih mjesečnih primanja. Odlučeno je i da će o zahtjevu za pravično zadovoljenje biti naknadno odlučeno.

7.	Lakićević i drugi protiv Crne Gore i Srbije	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-107541	U presudi od 13. decembra 2011, utvrđena je povreda prava na mirno uživanje imovine (čl.1 Protokola br. 1). Podnosioci predstavke, penzionisani vlasnici advokatskih kancelarija, su se žalili jer im je penzija bila ukinuta u periodu između 2004. i 2005, jer su ponovo otvorili svoje advokatske kancelarije i nastavili da rade nepuno radno vrijeme. Sud je prvom i trećem podnosiocu predstavke dosudio po 8000€, drugom podnosiocu predstavke 6000€ i četvrtom podnosiocu predstavke 4000€ na ime materijalne štete, po 4000€ svakom podnosiocu predstavke na ime nematerijalne štete i 679,8€ prvom podnosiocu predstavke na ime troškova i izdataka.
8.	Barać i drugi protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-107943	U presudi od 13. decembra 2011, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje (čl. 6, st. 1 EKLJP) jer je domaći sud pravosnažnu presudu, kojom je podnosiocima predstavke odbio tužbene zahtjeve za naknadu štete protiv poslodavaca, zasnovao na zakonu za koji je ranije utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom, i koji je prestao da važi prije donošenja pravosnažne presude. Evropski sud je na ime naknade nematerijalne štete svakom od trinaest podnosioca predstavke dosudio iznos od po 202,34€ na ime naknade nematerijalne štete i ukupno 4405€ na ime troškova i izdataka.
9.	Boucke protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109142	U presudi od 21. februara 2012, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje, odnosno suđenje u razumnom roku (čl. 6 st. 1 EKLJP), zbog

			neizvršavanja presuda o plaćanju izdržavanja.
10.	Tomić i drugi protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-110384	U presudi od 17. aprila 2012, nije utvrđena povreda prava na pravično suđenje. Podnosioci predstavke žalili su se po članu 6, 13 i 14 EKLJP, članu 1 Protokola br. 1 i članu 1 Protokola br. 12 da su domaći sudovi odbacili njihove tužbe, a da su u isto vrijeme prihvatili identične tužbe koje su predale njihove kolege, te su naveli da je praksa domaćih sudova bila nedosljedna. Sud je naveo da nije njegova uloga da ispituje kako nacionalni sudovi tumače domaće pravo niti da upoređuje različite odluke domaćih sudova, čak ni ako se radi o očigledno sličnim postupcima, jer mora poštovati nezavisnost tih sudova. Takođe je naveo da određene razlike u tumačenju mogu da se prihvate kao inherentno svojstvo svakog sudskog sistema koji se kao i crnogorski baziraju na mreži prvostepenih i apelacionih sudova koji imaju nadležnost na određenoj teritoriji. Međutim, duboke i dugotrajne razlike u praksi najvišeg domaćeg suda mogu same po sebi biti suprotne principu pravne sigurnosti, principu koji je impliciran u EKLJP i koji predstavlja jedan od osnovnih elemenata vladavine prava. Kriterijumi za ocjenu da li suprotne odluke domaćih vrhovnih sudova predstavljaju povredu uslova pravičnog suđenja iz člana 6 stav 1 EKLJP, sastoje se od utvrđivanja da li u sudskoj praksi Vrhovnog suda postoje „duboke i dugotrajne razlike“, da li domaće pravo predviđa mehanizam za prevazilaženje ovih nedosljednosti, da li je taj mehanizam upotrijebljen, i, ukoliko je to slučaj, sa kakvim

			posljedicama, i na kraju, prihvaćeno je da se ne može smatrati da kada se dva spora tretiraju na drugačiji način to dovodi do suprotstavljene sudske prakse kada je to opravdano razlikom u činjeničnim situacijama o kojima je riječ. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud napominje da je od šest predmeta koje su naveli podnosioci predstavke, samo u jednom odlučivao Vrhovni sud. Takođe je istaknuto da je ta presuda donijeta mnogo ranije nego ostale i to u predmetu u kome je tužilac bio u sasvim drugačijoj situaciji od podnosilaca predstavki.
11.	Stakić protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-113297	U presudi od 2. oktobra 2012, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje, odnosno na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP), kao i prava na djelotvorni pravni lijek (čl. 13 EKLJP). Povod za predstavku bila je građanska parnica za naknadu štete, koja se vodi po tužbi podnosioca predstavke od 1978. godine pred Osnovnim sudom u Podgorici, a koja još uvijek nije bila pravosnažno okončana. Glavna rasprava je dva puta zaključena i donijete su prvostepene odluke, koje su ukidane od strane Višeg suda u Podgorici u postupku po žalbi. Sud je na ime naknade nematerijalne štete podnosiocu predstavke dosudio iznos od 5000€.
12.	Velimirović protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-113298	U presudi od 2. oktobra 2012, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje, odnosno prava na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP). Podnosilac predstavke se žalio na neizvršenje presude koja je postala pravosnažna 28. aprila 1992, u vezi dodjele stana od strane poslodavca.

			Sud je na ime naknade nematerijalne štete podnosiocu predstavke dosudio iznos od 4325€.
13.	Novović protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-113978	U presudi od 23. oktobra 2012, Evropski sud za ljudska prava utvrdio je povredu prava na pravično suđenje, odnosno pravo na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP), navodeći da ukupna dužina spornog postupka nije ispunila zahtjev razumnog roka. Sud je konstatovao da su sporni postupci bili u nadležnosti Suda <i>ratione temporis</i> u periodu od 5 godina i 3 mjeseca nakon što je tužena država ratifikovala EKLJP 3. marta 2004. godine, a da je prije toga datuma proteklo još 12 godina i 8 mjeseci. Dakle, postupak je ukupno trajao 17 godina i 11 mjeseci. Sud je odbio zahtjev podnosioca za pravično zadovoljenje, jer dokumentacija nije dostavljena u predviđenom roku.
14.	Milić protiv Crne Gore i Srbije	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-115210	U presudi od 11. decembra 2012, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje, odnosno prava na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP), kao i prava na djelotvorni pravni lijek (čl. 13 EKLJP) u odnosu na Crnu Goru. Podnosilac predstavke žalio se zbog neizvršenja pravosnažne presude kojom se nalaže njegovo vraćanje na posao i zbog nepostojanja djelotvornog pravnog sredstva u vezi sa tim. Sporni izvršni postupak je trajao ukupno 6 godina i 3 mjeseca. U okviru nadležnosti Suda <i>ratione temporis</i> bio je više od 5 godina i 7 meseci, a prije toga više od 9 mjeseci. Podnosiocu predstavke je dosuđeno 7000€ na ime

			pretrpljene nematerijalne štete, kao i troškovi suđenja i takse.
15.	A i B protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-116972	U presudi od 5. marta 2013, podnosioci predstavke su se žalili da su im uskraćena prava na pristup sudu i na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP). Sud je ovu žalbu proglasio neprihvatljivom. Sud je utvrdio da im je uskraćeno pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1 Protokola 1 uz EKLJP, u odnosu na to da njihova štednja nije registrovana i konvertovana u javni dug. Povod za predstavku bilo je neizvršenje pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka koje se odnose na staru deviznu štednju pravnog prethodnika podnosilaca predstavki. Evropski sud je na ime naknade nematerijalne štete podnosiocima predstavke dosudio da država treba da plati u roku od 3 mjeseca po pravosnažnosti presude, u skladu sa čl. 44, stav 2 EKLJP iznos kako slijedi: - sve rate uključujući i kamate, obračunate na te iznose, od dana kada je devizna štednja prešla u javni dug, sve do dana pravosnažnosti ove presude, izuzev nekog iznosa koji je možda u međuvremenu isplaćen po ovom osnovu; - 3 000€ ukupno plus takse koje će se možda morati platiti na ime nematerijalne štete; - 6 500€ plus takse za troškove. Po isteku gore navedena 3 mjeseca za isplatu, pa sve dok se ne namiri cijeli iznos, kamata na gore navedene iznose će se obračunavati po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Centralne Evropske Banke plus 3 %.

			Sud je u presudi doveo u pitanje i djelotvornost ustavne žalbe u pogledu njene efikasnosti i dostupnosti, zbog izostanka kompenzacione komponente djelotvornosti. Procjena da li su domaća pravna sredstva iscrpljena, vrši se u odnosu na dan podnošenja predstavke. Sud u konkretnom slučaju primjećuje da je predstavka podnijeta 19. oktobra 2005, dok je ustavna žalba uvedena 22. oktobra 2007, što je dvije godine kasnije, te stoga podnosiocima predstavke nije bila dostupna u relevantno vrijeme.
16.	Vukelić protiv Crne Gore	http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-120064	U presudi od 4. juna 2013, utvrđena je povreda prava na pravično suđenje, odnosno prava na suđenje u razumnom roku (čl. 6, st. 1 EKLJP). Podnosiocu predstavke je 1997. godine presudom domaćeg suda dodijeljen stan od dužnika u Baru, na ime zalog. Međutim, izvršenje nije sprovedeno, podnosilac predstavke nije dobio pomenuti stan, zbog čega se žalio ECHR, koji je zauzeo stav da Crna Gora mora obezbijediti izvršenje presude u roku od tri mjeseca od njene pravosnažnosti. Država je obavezana i da u istom roku podnosiocu predstavke plati 3600€ na ime nematerijalne štete. Vukelić je, takođe, tražio 208.333,88€ na ime materijalne štete izazvane dugim sudskim procesom, ali je Sud odbio njegov zahtjev zbog nedostatka dokaza.